

PELKOSENNIEMEN-SAVUKOSKEN
KANSANTERVEYSTYÖN KUNTAYHTYMÄ
Koillis-Lapin ympäristöterveydenhuolto

**ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON
VALVONTASUUNNITELMA 2015–2019
Päivitys 2017**

Sisällys

1 Johdanto.....	4
2 Toimintaympäristö	4
2.1 Toimintaympäristö ja sen muutokset	4
2.2 Yhteistoiminta-alue	5
3 Alueelliset suunnitelmat.....	5
4 Voimavarat	5
4.1 Resurssitarpeen kartoitus	5
4.2 Henkilöresurssit, vastualueet ja työnjako	5
4.3 Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen	6
4.4 Yksityinen palvelutarjonta.....	6
5 Tietojärjestelmät	6
6 Yhteistyö ja viestintä	7
6.1 Viranomaisten välinen yhteistyö ja tiedotus	7
6.2 Erityistilanneviestintä	7
7 Maksut.....	7
8 Valvonnan toimeenpano	8
8.1 Hankkeet	8
8.2 Eläinten terveyden valvonta	8
8.2.1 Eläintautiepäilyt ja –tapaukset.....	9
8.2.2 Zoonoosien valvonta	10
8.2.3 Terveysvalvontaohjelmat	10
8.2.4 Vesiviljelylaitosten terveystarkastus	11
8.2.5 Kyyhkyslakat	11
8.2.6 Muu tautiseuranta	11
8.2.7 Eläinten keinollinen lisääntyminen	12
8.2.8 Eläimistä saatavat sivutuotteet	12
8.2.8.1 Sivutuotealan laitosten hyväksyntä	12
8.2.8.2 Laitosten valvonta	12
8.2.8.3 Sivutuotteiden hautaaminen	12
8.2.8.4 Käsittelemättömiä sivutuotteita käyttävät toimijat	12
8.2.9 Eläinten merkitseminen ja rekisteröinti ja sen valvonta.....	13
8.2.10 Tuonti ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus	13
8.2.11 Elävien eläinten ja eläimistä saatavien muiden tuotteiden kuin elintarvikkeiden sisämarkkinakauppa ja vienti	13
8.2.11.1 Sisämarkkinatuonti ja -vient.....	13
8.2.11.2 Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin	14
8.3 Eläinten hyvinvoinnin valvonta	14
8.3.1 Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus.....	15
8.3.2 Tiloilla tehtävät EU-eläinsuojelutarkastukset	15
8.3.3 Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus	15
8.3.4 Eläinsuojeluvalvojat.....	15
8.3.5 Eläinkuljetukset	15
8.3.6 Teurastamot ja pienteurastamot	16
8.4 Eläinten lääkitsemisen valvonta	16
8.5 Täydentävien ehtojen valvonta.....	16
9 Eläinlääkäripalvelujen toimeenpano	16
9.1 Peruseläinlääkäripalvelu	16

9.1.1 Sisältö	17
9.1.1.1 Puhelinneuvonta	17
9.1.1.2 Sairaanhoido	17
9.1.1.3 Terveydenhoito	17
9.1.1.4 Eläinten lopetus.....	18
9.1.1.5 Todistukset	18
9.2 Tuotantoeläinten terveydenhuolto.....	18
9.3 Kiireellinen eläinlääkäriapu	18
9.4 Saatavuus- ja laatutavoitteet	18
9.5 Toimitilat	19
9.6 Välineresurssit	19
9.7 Ostopalvelut	20
9.8 Perustason ylittävät palvelut.....	20
9.8.1 Erikoiseläinlääkäripalvelut	20
9.8.2 Remissiomahdollisuudet	20
9.8.3 Laboratoriopalvelut	21
10 Suunnitelmien arviointi ja toteutumisen valvonta	21
11 Laatu	21
12 Seuranta ja raportointi	21
12.1 Annettujen määräysten ja kieltojen noudattamisen valvonta	21
12.2 VASU-raportointi	21
12.3 Muut viranomaisten pyytämät raportit ja tilastot	21
12.4 Eläintaudeista ilmoittaminen	22
12.5 Eläinlääkäripalvelujen käytön tilastointi	22

Liite 1. Resurssitarpeen kartoitus

Liite 2. Henkilöstösuunnitelma ja tehtäväkuvaukset

1 Johdanto

Eläinlääkintähuoltolain (765/2009) 10 §:n mukaan kunnan on laadittava suunnitelma järjestämisestä eläinlääkäripalveluista sekä eläinlääkintähuoltolaissa tarkoitettu eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Kunnalla tarkoitetaan tässä yhteydessä myös kunnallista ympäristöterveydenhuollon valvontayksikköä tai ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueita.

Lain mukaan suunnitelman tulee sisältää tiedot eläinlääkäripalvelun tuottamistavasta, saataavuudesta, laadusta ja mitoituksista sekä valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä. Palvelun mitoituksista suunnitelmaessa on otettava huomioon yksityisten eläinlääkäripalvelun tuottajien alueella tarjoamat palvelut.

Kunnan suunnitelmassa on otettava huomioon valtakunnallinen valvontaohjelma ja alueellinen valvontasuunnitelma ja se on arvioitava ja tarkastettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein. Aluehallintovirasto ohjaa kunnan suunnitelman laatimista sekä valvoo ja arvioi sen toteutumista.

Kunnallisessa suunnitelmassa kunnan tulee kuvata miten kunnaneläinlääkärille määrättyjen eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontatehtävien hoito on alueella järjestetty. Erityisesti tulee kuvata valvontakohteet, hyväksymismenettelyt, tarkastusten suunnittelu ja toteutus, näytteenotto, hallinnolliset pakkokeinot sekä valvonnan toteutumisen seuranta ja raportointi.

Kunnan on suunnitelmassaan osoitettava, että eläinlääkäripalvelut on järjestetty eläinlääkintähuoltolain vaatimusten mukaisesti.

Koillis-Lapin ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen aloitettua toimintansa 1.1.2013, aluehallintovirastolle on toimitettu valvontasuunnitelma vuosille 2013–2014. Eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelma on liitetty osaksi kuntayhtymän ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmaa. Eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelman päivitys vuodelle 2014 on käsitelty ympäristöterveyslautakunnassa 28.1.2014 § 7.

2 Toimintaympäristö

2.1 Toimintaympäristö ja sen muutokset

Pelkosenniemen-Savukosken ktt ky:n eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontakenttä on melko monipuolinen. Yhteistoiminta-alueen kuntakeskusten välimatkat ovat pitkät. Alkutuotanto on erityisen tärkeässä roolissa Savukoskella, sen osuus kunnan elinkeinorakenteesta vuonna 2010 oli 45,3 %. Pelkosenniemellä vastaava luku oli 5,9 %, Sallassa 15,1 % ja Kemijärvellä 8,0 %. Savukoskella on Suomen suurin paliskunta Kemin-Sompio, 12 000 eloporoa. Koillis-Lapin yhteistoiminta-alueella toimivat myös Pohjois-Sallan, Sallan, Oraniemen, Hirvasniemen ja Pyhä-Kallion paliskunnat. Eloporeluku koko yhteistoiminta-alueella on yhteensä 26 500. Karjatilojen määrä vähenee edelleen, osa tiloista on siirtynyt lihantuotantoon. Lammastalous oli elpymässä vielä 2000-luvulla, mutta nyt senkin trendi on alueella laskeva.

Matkailulla on tärkeä osuus paikallisessa elinkeinoelämässä. Pyhätunturin matkailukeskus sijaitsee Pelkosenniemellä/Kemijärvellä, Suomu Kemijärvellä ja Sallatunturi Sallassa. Savukoski on profiloitunut itsensä KorvatunturinMaan erämatkailukuntana. Alueella on sekä koiravaljakkoyrit-

täjiä että poroajelu-, moottorikelkkailu- ym. ohjelmapalveluntarjoajia. Matkailun trendi on kasvava ja kansainvälistyvä.

Itä-Lapin väkiluvun trendi on laskeva. Viimeisimpien (30.9.2014) tietojen mukaan yhteistoiminta-alueella asui Pelkosenniellä 952, Savukoskella 1105, Sallassa 3814 ja Kemijärvellä 7915 henkilöä. Alueen pinta-ala on 18 182 km², mutta väestötiheys on Savukoskella Suomen alhaisin: 0,17 asukasta/km². Pelkosenniemi on asukasluvultaan Lapin maakunnan pienin kunta ja sen väestötiheys on 0,52 asukasta/km². Kemijärvi on Suomen pohjoisin kaupunki ja sen väestötiheys on 2,26 asukasta/km². Sallassa väestötiheys on 0,67 asukasta/km². Lemmikkieläimiä on suhteessa väestöön paljon. Osaltaan tähän vaikuttavat valjakkoyrittäjät, osaltaan alueen vahva metsästysperinne (metsästyskoirien suhteellinen osuus on suuri).

Savukoskella ja Sallalla on yhteistä rajaa Venäjän kanssa. Itäraja muodostaa rajan ns. kolmansiin maihin. Sallassa on myös Kelloselässä virallinen rajanylityspaikka kansainväliselle ajoneuvoliikenteelle.

2.2 Yhteistoiminta-alue

Koillis-Lapin ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue aloitti toimintansa lakisääteisesti 1.1.2013. Alueella on harva asutus ja pitkät etäisyydet. Eläinlääkäreiden yhteispäivystys on toiminut jo pitkään kyseisellä alueella. Sodankylä jättäytyi pois päivystysrenkaasta 1.1.2014 alkaen. Alueen päivystävän eläinlääkärin tavoittaa virka-ajan ulkopuolella numerosta 0600 19 699. Päivystysnumero on maksullinen 1,19 €/min + pvm. Virka-aikaan ovat käytössä kuntien eläinlääkäreiden omat gsm-numerot.

3 Alueelliset suunnitelmat

Lapin aluehallintoviraston vastaavaan suunnitelmaan on perehdytty.

4 Voimavarat

4.1 Resurssitarpeen kartoitus

Eviran asianmukaiset lomakkeet ovat suunnitelman liitteenä 1.

4.2 Henkilöresurssit, vastuualueet ja työnjako

Kuntayhtymän palveluksessa on yhteensä 5,6 eläinlääkärinä, 4 terveystarkastajaa, 1 pieneläinhoitaja ja 1 toimistosihiteeri. Henkilöstösuunnitelma ja tehtäväkuvaukset ovat suunnitelman liitteenä 2.

Vuoden 2013 alussa aloittanut ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue mahdollistaa jonkin verran työnjakoa ja erikoistumista ympäristöterveydenhuollon viranhaltijoiden kesken. Alueella on kuitenkin pitkät etäisyydet, jotka syövät osan tästä synergiaedusta.

Eriyistä huomiota on jatkossakin kiinnitettävä siihen, että valvontatehtäviä ei suorita henkilö, joka on kyseiseen valvontakohteeseen kiinteässä asiakassuhteessa. Yhteistoiminta-alueella toimii osa-aikainen (60 %) valvontaeläinlääkäri, virka on ollut täytettynä 1.6.2014 alkaen. Tarvit-

taessa jääviysoongelmat ratkaistaan jakamalla työtehtäviä viranhaltijoiden kesken siten, että valvontaa suoritetaan vanhojen kuntarajojen yli.

Avustajien/eläinhoitajien lisäksi myös välinehuoltoon, siivoukseen, toimistopalveluihin sekä muihin tukipalveluihin varatut henkilöresurssit on esitettävä kunnan suunnitelmassa. Tapauskohteisesti eläinlääkäri käyttää avustajana toimenpiteissä joko kollegaa, lähisukulaisiaan, sattunaisia harjoittelijoita tai potilaan omistajia. Kemijärvellä pieneläinhoitaja on paikalla virka-aikaan ja Savukoskella eläinlääkärillä on mahdollisuus kutsua toimistosihteerä avustamaan. Välinehuolto on pääsääntöisesti eläinlääkärien itsensä vastuulla, Kemijärvellä välinehuoltoa hoitaa myös pieneläinhoitaja ja Savukoskella laitoshuoltaja. Siivooja käy eri toimipisteiden vastaanotoilla säännöllisesti.

4.3 Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen

Kunnaneläinlääkäriin tulee olla laillistettu eläinlääkäri ja perehtynyt virkaan kuuluviin tehtäviin. (ElhL 16 §)

Evira on avannut 1.7.2011 internetiin eläinlääkärirekisterin julkisen tietopalvelun. Sieltä saa tiedon, onko henkilö oikeutettu harjoittamaan eläinlääkäriä Suomessa. Sijaisten osalta asia on näin ollen helppo tarkastaa.

Toimivaltaisen viranomaisen on varmistettava, että kaikki sen virallista valvontaa harjoittava henkilöstö pysyy ajan tasalla toimivaltansa alalla ja saa säännöllistä lisäkoulutusta tarvittaessa. (Valvonta-asetus (EY) N:o 882/2004, 6. artikla)

Eläinlääkäriammattin harjoittaja on velvollinen ylläpitämään ja kehittämään ammattitoiminnan edellyttämää ammattitaitoa sekä perehtymään ammattitoimintaansa koskeviin säännöksiin ja määräyksiin. Eläinlääkäriammattin harjoittajan työnantajan tulee luoda edellytykset sille, että ammatinharjoittaja voi osallistua tarvittavaan ammatilliseen täydennyskoulutukseen. (Laki eläinlääkäriammattin harjoittamisesta 29/2000, 18 §)

Kuntayhtymässä varataan vuosittain asianmukainen määräraha koulutukseen henkilöstön ammatillisen tietotaidon ylläpitämiseksi ja lisäämiseksi. Koulutuksiin osallistumisissa noudatetaan tarkoituksenmukaisuus- ja tasapuolisuusperiaatetta. Erytystä huomiota kiinnitetään lainsäädäntökoulutuksiin nyt, kun monet eläinlääkintähuollon lait ovat uudistuksen alla. Mahdollisuuksien mukaan pyritään myös osallistumaan kaikkiin AVI:n järjestämiin koulutuksiin Lapin läänin alueella.

4.4 Yksityinen palvelutarjonta

Kuntayhtymän alueella tai päivystysalueella ei ole yksityisiä palveluntarjoajia. Lähimmät yksityiset eläinlääkärit toimivat Rovaniemellä.

5 Tietojärjestelmät

Jokaisella vastaanotolla on internet-yhteys sekä potilaspraktiikkaohjelma (Provet). Valvontaeläinlääkäri käyttää työssään Office-ohjelmia.

Kuntayhtymän tietojärjestelmien ylläpito ja tekninen apu on keskitetty LapIT Oy:lle, joka on Pohjois-Suomen alueella toimiva IT-alan palveluyritys, asiakkanaan kuntasektorin, julkishallin-

non, pk-sektorin ja terveydenhuollon paikalliset organisaatiot ja yritykset. Lähitukena toimivat ao. kuntien ATK-tukihenkilöt.

6 Yhteistyö ja viestintä

6.1 Viranomaisten välinen yhteistyö ja tiedotus

Viestinnän ja tiedotuksen vastuuhenkilö eläinlääkintähuollon osalta on ympäristöterveysjohtaja Hanna Nurmi, sijaisena kaupungineläinlääkäri Jutta Kasvi. Ympäristöterveysjohtajana Nurmi on kansanterveystyön kuntayhtymän johtoryhmän jäsen, näin ollen yhteydenpito terveysviranomaisiin (johtava lääkäri ja johtava hoitaja) on luontevaa ja helppoa. Yhteistoiminta-alueen tartuntatauti- ja ruokamyrkytystyöryhminä toimivat tällä hetkellä kunkin jäsenkunnan työryhmät.

Aluehallintoviraston läänineläinlääkärien kanssa yhteistyö tapahtuu sähköpostitse, puhelimitse, työkokouksissa ja koulutuksissa. Läänineläinlääkäreistä on lähes aina joku tavoitettavissa, ja yhteydenpito on säännöllistä ja luontevaa.

Muiden viranomaistahojen, kuten poliisi, kanssa pidetään yhteyttä tarvittaessa.

6.2 Erityistilanneviestintä

Erityistilanneviestintä on otettu huomioon ympäristöterveydenhuollon valmiussuunnitelmassa, joka on päivitetty kuntayhtymän osalta keväällä 2011, Sallassa 2010 ja Kemijärvellä 2008. Tavoitteena on päivittää suunnitelma vuoden 2017 loppuun mennessä.

7 Maksut

Eläinlääkintähuoltolain 22 §:n mukaan kunta voi osallistua peruseläinlääkäripalvelusta ja kiireellisestä eläinlääkäriavusta kotieläimen omistajalle tai haltijalle aiheutuneisiin kustannuksiin. Varmistaakseen sen, että sairasta eläintä ei jätetä hoitamatta matkoista johtuvien kustannusten takia ja turvatakseen kuntalaisten tasapuoliset oikeuden lakisääteisten peruspalvelujen käyttäjinä, pitäisi kuntien asettaa tietty omavastuuosuus matkoista johtuviin kustannuksiin (kunnallisen eläinlääkäritaksan matkasta riippuva käyntimaksu ja kilometrikorvaukset) ja subventoida eläinlääkäripalvelujen käyttöä omavastuuosuuden ylittävältä osalta. Jokaisella kunnalla on lain nojalla mahdollisuus päättää omista subventioistaan, mutta suositeltavaa on tehdä päätös koko yhteistoiminta-alueen osalta.

Kuntayhtymän alueella subventoidaan hyötyeläimiä sekä päivystysaikaan eläinsuojelusyistä myös hevosia. Omavastuu sairasmatkasta käyntimaksun osalta on 20 euroa ja matkakustannusten osalta 17 euroa. Samat omavastuut ovat käytössä koko päivystysalueella. Hyötyeläimen omistaja maksaa kaikki alv:t. Sallan kunta subventoi oman yksilöidyn päätöksensä mukaisesti myös sallalaisten hyötyeläinten toimenpiteitä.

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaan ja kunnallisiin eläinlääkäripalveluihin liittyvistä maksuista ja korvauksista on säädetty eläinlääkintähuoltolain 5. luvussa ja eläinlääkintähuoltoasetuksen (1031/2009) 3 §:ssä.

Eläintautilakiin perustuvista kunnaneläinlääkäriin maksullisista suoritteista säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa kunnaneläinlääkäriin maksullisista suoritteista (1587/2015).

Valvontatehtävistä maksettavista korvauksista on MMM:n, Kuntaliiton ja Eviran ohje 6182/0405/2010 sekä Eviran ohje 15901/1. Aluehallintovirasto antaa tarkemmat ohjeet eläinlääkintähuoltolain sekä eläintaulilain nojalla tapahtuvasta laskutuksesta.

Valvonnasta peritään maksut ympäristöterveydenhuollon maksutaksan mukaan, jonka on ympäristöterveyslautakunta hyväksynyt 20.12.2016 § 72.

8 Valvonnan toimeenpano

Valvonnan toimeenpano on mahdollisuuksien mukaan riskiperusteista ottaen kuitenkin huomiioon säädösten edellyttämät vaatimukset. Valvontaa suoritetaan sekä ennalta suunniteltuna valvontana että epäilyyn perustuvana valvontana. Kuntien valvonnan painopistealueet 2015 ja suunnitelma vuosien 2016–2017 on kuvattu alla olevassa taulukossa.

Valvonnan alue	Valvonnan painopiste	2015	2016	2017	Kunnan kommentti
Yhteiset	Kuntien järjestämän eläinlääkäripäivystyksen toteuttamisen varmistaminen eläinlääkintähuoltolain vaatimusten mukaisesti	x			Kunnossa
	Elvi:n (entinen Elite) käyttöönotto	x	x	x	
Eläinten terveys	Uudistetun eläintaulilain toimeenpano	x	x		
	Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteröinnin valvonnan tehostaminen	x			
	EU lemmikkieläinasetuksen toimeenpano sisämarkkinakaupassa	x			
	EU eläintaulilain toimeenpano				
Eläinten lääkitsemisen	Uudistetun eläinten lääkitsemistä ja lääkkeiden luovutusta koskevan lainsäädännön toimeenpano	x	x	x	
Eläinten hyvinvointi	Eläinten suojelua lopetuksen ja teurastuksen aikana koskevan neuvoston asetuksen toimeenpano	x			
	Uudistetun eläinsuojelulain toimeenpano		x		
	EU:n eläinten hyvinvointilain toimeenpano				
Eläimistä saatavat sivutuotteet	Uuden sivutuotelain toimeenpano	x			
	Kattavan ja riskiperusteisen sivutuotevalvontasuunnitelman toimeenpano	x	x		

8.1 Hankkeet

Osallistutaan mahdollisuuksien mukaan aluehallintoviraston hankkeisiin.

8.2 Eläinten terveyden valvonta

Kunnaneläinlääkäri huolehtii eläintaulilain ja sen nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanosta ja noudattamisen valvonnasta kunnan alueella. Kunnan on huolehdittava kunnaneläinlääkärille eläintaulilaissa ja helposti leviävien eläintautien vastustamisesta annetun laissa

(488/1960) säädettyjen, tai näiden lakien nojalla määrättyjen valvontatehtävien hoidon edellytysten järjestämisestä.

Kuntien osalta erillisten toimintaohjeiden laatimista ei suoraan edellytetä, mutta valvonta-asetuksen 4. artiklassa edellytetään, että toimivaltaisilla viranomaisilla on valmiit varosuunnitelmat ja ne ovat valmiita toteuttamaan suunnitelmat hätätapauksissa. Vaatimus kattaa siis myös kunnan toimivaltaiset viranomaiset.

Läänineläinlääkärillä on oikeus tarvittaessa määrätä kunnaneläinlääkäri toimimaan myös muun kunnan alueella saman aluehallintoviraston toimialueella, ja Eviralla on vastaava oikeus kaikkien eläinlääkärien ja koko maan osalta. Osa kunnaneläinlääkäreistä on nimetty valmiuseläinlääkäreiksi, jotka ovat saaneet lisäkoulutusta helposti leviävien eläintautien vastustustyöhön.

Kuntayhtymän eläinlääkäri Nurmi kuuluu Lapin alueen valmiuseläinlääkäritiimiin, joka on saanut lisäkoulutusta helposti leviävien eläintautien vastustustyöhön. Poikkeustilanteessa välttämättömien eläinlääkintähuollon tehtävien hoito pyritään varmistamaan ensisijaisesti päivystysalueen sisäisin järjestelyin. Tarvittaessa käytetään hyväksi pieneläinten osalta lähimpiä yksityisiä palveluntarjoajia, jotka ovat Rovaniemellä. Poikkeusolojen valmiussuunnitelma päivitetään säännöllisesti (päivitetty kesällä 2011). Valmiuseläinlääkäri Nurmi osallistuu mahdollisuuksien mukaan koulutuksiin, erityisesti Lapin läänin alueella ja Lapin lääniä koskevissa aiheissa.

8.2.1 Eläintautiepäilyt ja –tapaukset

Tarttuvat eläntaudit jakautuvat lakisääteisesti vastustettaviin ja muihin tarttuviin eläntauteihin. Lakisääteisesti vastustettavat eläntaudit jaetaan edelleen helposti leviäviin, vaarallisiin ja valvottaviin eläntauteihin. Lakisääteisesti vastustettavien eläntautien vastustustoimenpiteistä vastaa virkaeläinlääkäri. Joidenkin lakisääteisesti vastustettavien eläntautien vastustustoimenpiteistä on säädetty eläntautilain nojalla erillissäädöksin. Myös joitakin muita kuin lakisääteisesti vastustettavia eläntauteja koskee velvollisuus ilmoittaa eläntaudin esiintymisestä maa- ja metsätalousministeriön vastustettavista eläntaudeista ja eläntautien ilmoittamisesta antaman päätöksen nro 1346/95 mukaisesti.

Epäily tarttuvan eläntaudin esiintymisestä voi syntyä pääsääntöisesti kahdella tavalla, joko tilalla eläimen tai eläinryhmän kliinisten oireiden tai tuotannon tunnuslukujen muutosten perusteella tai näytteen tutkimuksen yhteydessä laboratoriossa. Eläinlääkäri ammattitaidollaan arvioi, onko kyseessä epäily, joka on syytä varmistaa lisätutkimuksilla. Joskus päätöksen lisänäytteen ottamisesta tekee Evira. Vaikka Suomen eläntautitilanne on useimpien vastustettavien eläntautien osalta erinomainen, saattaa erityisesti lisääntyvä kansainvälinen eläinkauppa ja muu liikenne muuttaa tilannetta nopeastikin, joten epäilyn kynnyks on syytä pitää riittävän alhaisena. Tarttuvaa eläntautia todettaessa on varmistettava tartunnan leviämisen ehkäisemiseksi tarvittavien toimenpiteiden tehokas toimeenpano, epidemiologinen selvitys ja jälkihoito sekä yhteistyö elinkeinon kanssa vahinkojen minimoimiseksi ja uusien tartuntojen torjumiseksi.

Läänineläinlääkärit päivystävät eläntautilain ja helposti leviävien eläntautien vastustamisesta annetun lain (488/1960) soveltamisalaan kuuluvissa asioissa. Tiedot löytyvät Eviran internetsivuilta www.evira.fi > Eläimet > Eläinlääkäripalvelut. Lisäksi Evirassa toimii palvelupuhelin numerossa 029 530 4340, josta saa virka-ajan ulkopuolella päivystävien läänineläinlääkäreiden tiedot.

Lakisääteiset kuukausi-ilmoitukset pyritään toimittamaan Lapin aluehallintovirastoon säännöllisesti.

Maa- ja metsätalousministeriön asetus vastustettavista eläintaudeista ja eläintautien ilmoittamisesta annetun maa- ja metsätalousministeriön eläinlääkintä- ja elintarvikeosaston päätöksen muuttamisesta 249/2010 sisältää listan ilmoitettavista eläintaudeista ja zoonooseista. Evira ylläpitää julkista rekisteriä vastustettavia eläintauteja tutkivista laboratorioista.

Erityispiirteensä yhteistoiminta-alueella tuo yhteinen raja Venäjän kanssa. Venäjän puolelta Suomeen karannut koira muodostaa aina raivotautiriskin. Tapausten määrä on kuitenkin vähäinen (1-2kpl/vuosi), joten lopullinen riski jää pieneksi. Kiinniotetun koiran kanssa toimitaan eläinlääkintälainsäädännön mukaan. Varsinaista karanteenitarhaa ei yhteistoiminta-alueella ole, joten Sallan kunnan löytöeläintarha toimii sellaisena. Tarhanpitäjä on ohjeistettu toimimaan asianmukaisesti karanteenihoidon vaativan koiran kanssa. Metsästäjiä on muistutettu raivotautirokotuksen voimassaolon tärkeydestä. Metsästäjiä on ohjeistettu toimittamaan Eviiraan tutkittavaksi kuolleina löydettyjen tai aggressiivisesti käyttäytyvien ja lopetettujen pienpeitojen päät raivotaudin poissulkemiseksi. Kissoja rokotetaan enenevässä määrin raivotautia vastaan.

8.2.2 Zoonoosien valvonta

Osa eläintaudeista voi tarttua myös ihmiseen aiheuttaen ihmisen sairastumisen, esimerkiksi salmonellatartunnat ja eräät influenssat. Kunnaneläinlääkäriä koskee velvoite ilmoittaa erikseen lueteltujen zoonoosien esiintymisestä toimialueensa tartuntatautien torjunnasta vastaavalle terveyskeskuksen lääkärille, ja tämä velvoite on kirjattu vastustettavista eläintaudeista ja eläintautien ilmoittamisesta annetun maa- ja metsätalousministeriön päätöksen 7a §:ään.

Pelkosenniemen ja Savukosken tartuntatautien torjunnasta vastaava lääkäri on johtava lääkäri Heikki Kouri puh. 040 563 8118, Kemijärvellä terveyskeskusylilääkäri Anne Poropudas puh. 040 179 7655 ja Sallassa johtava lääkäri Paula Kaakkurivaara puh. 040 520 3137.

8.2.3 Terveysvalvontaohjelmat

Joillekin lakisääteisesti vastustettaville eläintaudeille on erillislainsäädännöllä säädetty terveysvalvontaohjelmien vähimmäistasosta. Terveysvalvontaohjelmiin liittyy säännöllinen käynti pitopaikoissa ja näytteenotto tai näytteenoton seuranta.

Kana-, broileri- ja kalkkunaparvia, uudistuseläimiä tuottavia sikaloita ja keinosiemennyssonneja tai raakamaitoa tuottavia nautojen pitopaikkoja koskee pakollinen salmonellavalvonta. Pitopaikat voivat liittyä vapaaehtoiseen terveysvalvontaan lampaiden ja vuohien maedi-visnan sekä scrapien varalta, tarhattujen hirvieläinten tuberkuloosin tai kalojen BKD:n varalta. (Vna 838/2013). Myös siipikarjan vientilaitoksilla on toteutettava erillistä terveysvalvonta- ja näytteenotto-ohjelmaa.

Kuntayhtymän alueella oli 19 lampolaa, joita koskivat lakisääteiset Maedi-Visna- ja Scrapievalvontaohjelmat. Velvoite poistui vuonna 2013. Lampoloissa otetaan näytteet ja niitä valvotaan ohjelmien mukaisesti. Ohjelmiin liittyneiden tilojen kirjanpito löytyy kunnaneläinlääkäreiden vastaanotoilta Savukoskelta, Kemijärveltä ja Sallasta. Ainoastaan 1 alueen tila on liittynyt vapaaehtoiseen valvontaohjelmaan.

Yhteistoiminta-alueella on kaksi pientä siipikarjatoimijaa, jotka kuuluvat salmonellavalvontaohjelman piiriin. Pienien kotikanaloiden määrä on lisääntynyt rajusti, mutta niiden ei tarvitse liittyä salmonellavalvontaohjelmaan jos eivät luovuta munia oman kotitalouden ulkopuolelle. Tuberkuloosivalvontaan kuuluvia tarhattuja hirvieläimiä ei ole. Sikaloita ei ole, poislukien muutama lemmikkiminipossua.

BSE-näytteenotosta on ohjeistettu alueen tuottajia, jotta kaikki ikärajan ylittäneet ihmisravinnoksi käytettävät naudat testataan tarvittaessa BSE-taudin varalta.

8.2.4 Vesiviljelylaitosten terveystarkastus

Tarkastukset on keskitetty valvontaeläinlääkärille. Alueella on 4 luonnonravintolammikkoa (Salla 3, Savukoski 1). Luonnonravintolammikoiden tarkastustiheys on 4 vuotta. Mikäli poikkeavaa esiintyy (kalakuolemat), luonnonravintolammikot tarkastetaan tarvittaessa tiheämmin. Virusnäytteitä otetaan kaloista eläinlääkärin harkinnan mukaan. Lammikoihin tulevat poikaset on tutkittu tautien varalta kasvatuspaikassaan. Syksyllä lammikon tyhjennyksen ja kalojen pyynnin yhteydessä toimijat ovat itse toimittaneet Eviran ohjeen mukaan kaloja Eviraan tauditutkimuksiin. Tarkastuksista on täytetty Eviran laatima tarkastuskertomus, jossa korostui kalatautien riskien hallinta lammikolla. Tarkastuksissa käytiin läpi luonnonravintolammikoiden terveystarkastukset, jotka ovat tulleet pakollisiksi kalankasvatuslaitoksissa.

Vesiviljelylaitoksia on alueella 8 (Kemijärvi 7, Salla 1), joista yksi ei tällä hetkellä ole toiminnassa. Tarkempi erittely resurssikartoituslistassa. Tarkastukset on keskitetty valvontaeläinlääkärille. Laitokset, jotka ovat olleet käytössä on tarkastettu vuoden 2016 aikana. Valvontaeläinlääkäri suunnittelee vesiviljelylaitosten tarkastusten toteuttamisen Aluehallintoviraston määräämällä tavalla.

8.2.5 Kyyhkyslakat

Yhteistoiminta-alueella ei ole kyyhkyslakkoja.

8.2.6 Muu tautiseuranta

Evira pyytää vuosittain seurantanäytteiden ottamista erillisen suunnitelman mukaan. Yhteistoiminta-alueen valvontaeläinlääkäri vastaa siitä, että näytteet otetaan määrääjässä ja vastaa näytteenoton toteutumisesta sekä tietojen tallentamisesta ja tietojen toimittamisesta aluehallintovirastolle näytteenoton etenemisestä.

8.2.7 Eläinten keinollinen lisääntyminen

Yhteistoiminta-alueella ei ole eläinten keinolliseen lisääntymiseen liittyviä valvottavia toimijoita.

8.2.8 Eläimistä saatavat sivutuotteet

8.2.8.1 Sivutuotealan laitosten hyväksyntä

Kunnaneläinlääkärit hyväksyvät teknisten tuotteiden varastointilaitokset, tilarehustamot, tilakohtaiset polttolaitokset ja osan teknisistä laitoksista. Laitoksen hyväksymisistä ja hyväksynnän peruuttamisista on ilmoitettava välittömästi Eviralle.

Kemijärven alueella on yksi tilarehustamo ja Sallassa yksi.

8.2.8.2 Laitosten valvonta

Tilarehustamoiden valvonnasta vastaavat Kemijärven ja Sallan praktikkoeläinlääkärit AVI:n määrittelemällä valvontatiheydellä.

8.2.8.3 Sivutuotteiden hautaaminen

Koko toimialue on raatojen keräilyalueisiin kuulumatonta ns. syrjäistä aluetta, jossa hautaaminen tietyin edellytyksin on sallittua. Hautausilmoitukset vaaditaan Eviran uusimman tulkinnan mukaan vain vastustettavien eläintautien tautitapauksista. Aiemmin vaaditut hautausilmoitukset löytyvät kunnaneläinlääkärien vastaanotoilta arkistoituna.

Toimijan on pidettävä kirjaa haudattujen raatojen tai sivutuotteiden määrästä, luokista ja eläinlajeista sekä hautauspäivämääristä ja -paikoista. Hautauksista on ilmoitettava aluehallintovirastolle tautitapauksissa.

Tarvittaessa kunnaneläinlääkäri valvoo toimijoiden sivutuotteiden hävitystapoja, kirjanpitoja ja tarkistaa haudattavan sivutuotteen ja hautauspaikan. Tarkastukset kohdennetaan ensisijaisesti tiloihin, joilla on aikaisempien tarkastusten tai eläinluetteloista saatavien tietojen perusteella viitteitä säädösten noudattamatta jättämisestä.

Valtakunnallisen EHO:n mukaan kunta suunnittelee, kuinka se seuraa alueella sijaitsevien tilojen ja muiden toimijoiden sivutuotteiden hävitystapoja. Syrjäisillä alueilla kunta suunnittelee hautaustarkastusten ja hautaamisen kirjanpito- ja tarkastusten valvonnan. Hautaamista valvotaan pistokoeluontoisesti vuonna 2015 aloitetulla uudella maitohygieniatarkastuskierroksella. Kolmen vuoden sykleissä tehtävä tarkastuskierros on miltei valmis, enää yksittäisiä tiloja on tarkastamatta.

8.2.8.4 Käsittelemättömiä sivutuotteita käyttävät toimijat

Vuonna 2010 on saatu käyttöön haaskarekisteri, johon kunnaneläinlääkäri on veloitettu syöttämään toimijan tiedot välittömästi, kun haaskapaikan aloitusilmoitus jätetään kunnaneläinlääkärille. Luonnonvaraisia eläimiä ruokittaessa on jokaisesta käyttökerrasta ilmoitettava sivutuotteiden keräyskunnan ja käyttökunnan kunnaneläinlääkärille ennen kuin sivutuotteita viedään

haaskapaikoille. Käyttökunnan kunnaneläinlääkäriin tulee kieltää sivutuotteiden käyttö, mikäli aineksessa on tautiriski tai lääkejäämiä.

Haaskapaikkarekisteriin on aluehallintovirastossa syötetty kunnaneläinlääkärille toimitettuja tietoja toimijoista kahdessa kunnassa (Salla ja Kemijärvi).

8.2.9 Eläinten merkitseminen ja rekisteröinti ja sen valvonta

Nautojen, sikojen, lampaiden, vuohien, haaskaruokintapaikkojen, siipikarjan (ml. fasaanit, viiriäiset, kyyhkyt jne.), mehiläisten ja kimalaisten, turkiseläinten, kamelieläinten (kamelit, laamat ja alpakat) ja hirvieläinten (pl. porot) pitäjien on ennen eläintenpidon aloittamista rekisteröidyttävä eläintenpitäjäksi oman kuntansa maaseutuelinkeinoviranomaiselle. Vesiviljelyeläinten pitäjien on rekisteröidyttävä oman alueensa Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. Samassa yhteydessä eläintenpitäjä rekisteröi pitopaikan kyseiselle eläinlajille. (Laki eläintunnistusjärjestelmästä 238/2010)

Rekisteröintiä valvovat ELY-keskusten tarkastajat tiloilla. Aluehallintoviraston läänineläinlääkärit vastaavat valvonnan johtopäätösten sekä valvonnasta mahdollisesti annettavien seuraamusten antamisesta.

8.2.10 Tuonti ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus

Sallan kunnaneläinlääkärit toimivat Eviran valtuuttamina rajaeläinlääkäreinä ja antavat tullille tarvittaessa virka-apua lemmikkien tarkastuksissa. Virka-apuna pidetään myös puhelin- ja sähköpostineuvontaa.

Kolmansista maista tuotavat eläimet ja eläinperäiset tuotteet saapuvat Suomeen aina eläinlääkinnällisen rajatarkastusaseman kautta, eivätkä tuodut erät yleensä aiheuta toimenpiteitä alue- tai paikallistasolla. Mikäli aluehallintovirastosta kuitenkin tulisi ilmoitus, että paikkakunnalle saapuu kolmansista maista eläin- tai tuote-eriä, joissa on syytä epäillä eläintautiriskiä tai jos epäillään, että eläin- tai tuote-erä on tuotu maahan laittomasti, ryhdytään kuntayhtymässä asianmukaisiin toimenpiteisiin yhteistyössä läänineläinlääkäreiden, eläinlääkinnällisen rajatarkastuksen ja tarvittaessa tullilaitoksen kanssa.

8.2.11 Elävien eläinten ja eläimistä saatavien muiden tuotteiden kuin elintarvikkeiden sisämarkkinakauppa ja vienti

8.2.11.1 Sisämarkkinatuonti ja -vienti

Tiettyjen eläinten ja tuotteiden sisämarkkinatuojat ja viejät rekisteröityvät tai hakevat tuontilupaa Eviralta. Tuotavien erien mukana tulee seurata lähtömaassa virkaeläinlääkäriin myöntämä TRACES-terveystodistus ja/tai muut asiakirjat. Tuojan velvollisuutena on tarkastaa kaikki tuontierät. Mikäli näissä ilmenee puutteita, on tuoja velvollinen ilmoittamaan asiasta valvovalle virkaeläinlääkärilleen.

Mikäli aluehallintovirastosta tulee ilmoitus siitä, ettei saapuva erä täytä tuonnin ehtoja, toimitaan asiassa tapauskohtaisesti, kiireellisyysjärjestys huomioiden, läänineläinlääkäriin ohjeistusta noudattaen.

Hylätyistä eristä (nykyään myös lemmikkieläintuonneista tehdyt hallinnolliset päätökset) tulee ilmoittaa Eviraan. Annettujen määräysten toteutuminen seurataan aina, esim. varmistamalla, että eläimet on palautettu alkuperämaahan tai että ne on lopetettu.

TRACES–terveystodistuksen teko voi realistisesti tulla eteen esim. kilpaporojen, hevosten tai rekikoirien vientiin tai tuontiin liittyen. Kunnaneläinlääkäreille on aluehallintoviraston tilaisuuksissa annettu TRACES–järjestelmän käyttökoulutusta, mutta käytännön käyttökokemusta on vähän. Osalla kunnaneläinlääkäreistä on tunnukset TRACES–järjestelmään. Tarvittaessa pyydetään apua myös läänineläinlääkäriltä.

8.2.11.2 Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin

Viejä pyytää virkaeläinlääkäriltä tarkastusta ja selvittää vientiehdot. On varmistettava huolellisesti, että vientikohdemaan vaatimat ehdot viennille täyttyvät.

Jos vietävien eläinten tai tuotteiden viennistä on tehty sopimus kohdemaan ja Suomen tai EU:n välillä, viennissä käytettävä eläinlääkintötodistus voidaan tehdä tämän sopimuksen mukaisesti. Muussa tapauksessa viejä selvittää eläinlääkintötodistukseen sisältyvät vaatimukset kohdemaan viranomaisilta joko suoraan tai kohdemaassa toimivan tuojan avustuksella. Evira laatii eläinlääkintötodistusten mallit kohdemaan ehtojen pohjalta. Lemmikkejä vietäessä myös kunnaneläinlääkäri voi laatia todistuksen viejän selvittämien ehtojen pohjalta. Todistukset tulisi toimittaa Eviraan (vientielaintuotteet@evira.fi), jotta ne saataisiin tarvittaessa todistuksia myöntävien virkaeläinlääkäreiden ja muiden viejien tietoon. Eviran tavoitteena on, että MMM:n asetuksen 832/2013 liitteen I eläimiä ja tuotteita vietäessä tullaan viimeistään 1.1.2015 ottamaan käyttöön turvapaperille tulostetut eläinlääkintötodistukset (ei koske mm. lemmikkejä eikä tuliaisten vientiä). Turvapaperille laaditut eläinlääkintötodistukset on tilattava Evirasta.

Vain kunnaneläinlääkäri tai tarkastuseläinlääkäri voi myöntää eläinlääkintötodistuksia sekä tilata turvapaperille painettuja todistuksia Evirasta. Viennissä noudatetaan MMMa 832/2013, jossa säädetty mm. vientitarkastuksen suorittamisesta, todistuksesta ja sen myöntämiseen liittyvistä menettelyistä. Todistuksen myöntäneen virkaeläinlääkärin on säilytettävä myöntämiensä vientitodistusten jäljennöksiä 3 vuoden ajan. Toimenpiteiden kustannuksista vastaa viejä.

8.3 Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Eläinten hyvinvoinnin valvonnalla tarkoitetaan eläinsuojelulain, eläinkuljetuslain ja eläinkuljetusasetuksen sekä niiden nojalla annettujen säädösten perusteella tehtävää eläinsuojeluvalvontaa. Alueellisten ja paikallisten eläinsuojeluviranomaisten tehtävänä on valvoa, että eläimiä hoidetaan, kohdellaan, käytetään ja kuljetetaan eläinsuojelusäädösten mukaisesti.

Kunnaneläinlääkäri ja poliisi valvovat em. säädösten noudattamista yhteistoiminta-alueella. Eläinsuojelulain ja sen nojalla annettujen säädösten ja määräysten noudattamista yhteistoiminta-alueella valvoo lisäksi terveystarkastaja.

Eläinsuojelusäännösten vastaista menettelyä havaitessa kuntayhtymässä ryhdytään tarvittaviin pakkotoimiin (mm. kiireellisen hoidon järjestäminen tai eläimen lopettaminen EsL:n 44 §:n perusteella). Lemmikkieläinten hoito järjestetään tarvittaessa kaikkien kuntien alueella Sallan löy-

töeläinhuollossa (Ahola Maija puh. 040 589 8446). Hyötyeläinten osalta asia ratkaistaan tapauskohtaisesti esim. yhteistyössä lomitustoimen kanssa.

Eläinsuojelutarkastuksiin liittyvät dokumentit säilytetään kunnaneläinlääkärin vastaanottojen arkistokaapissa ja valvontaeläinlääkärin työhuoneessa Kemijärvellä sekä sähköisessä eläinlääkintähuollon verkkokansiossa. Jokaisesta tarkastuskertomuksesta/päätöksestä toimitetaan kopia Lapin poliisilaitokselle ja aluehallintovirastoon. Uusintakäynnit pyritään tekemään ajallaan.

8.3.1 Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus

Tarkastuksia suoritetaan pääsääntöisesti silloin, kun on aihetta epäillä, että eläintä hoidetaan, kohdellaan, käytetään tai kuljetetaan säädösten vastaisesti. Viranomaisella on epäilyn perusteella oikeus tarkastaa eläin ja sen pitopaikka sekä eläimen pitoon ja hoitoon liittyvät välineet, ruoka ja juoma. Epäilyn perusteella tarkastuksia suoritetaan myös kotirauhan piirissä. Tarkastuksilla annetaan neuvontaa ja ohjausta eläinten hoidossa. Havaittaessa eläinsuojelulainsäädäntöä rikotun, annetaan tarkastuksilla hallintopäätöksellä kieltoja ja määräyksiä ja ryhdytään tarvittaessa myös kiiretoimenpiteisiin.

Eläinsuojelutarkastukset pyritään keskittämään yhteistoiminta-alueen valvontaeläinlääkärille. Muilta osin jääviysongelmat ratkaisee kuntarajojen poistuminen yhteistoiminta-alueella.

8.3.2 Tiloilla tehtävät EU-eläinsuojelutarkastukset

Mikäli määräyksiä aluehallintovirastolta tulee, tarkastukset keskitetään valvontaeläinlääkärille. Mikäli valvontaeläinlääkäri on estynyt, kiinnitetään erityishuomiota jääviysongelmiin, ja teetetään tarkastukset tarvittaessa sellaisella eläinlääkärillä, jolla ei ole kiinteää asiakassuhdetta asianomaiseen tilaan.

8.3.3 Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus

Yhteistoiminta-alueella näitä ovat koiratarhat ja pieneläinhuolto ja tietyn tyyppiset tallit. Näitä kohteita on tällä hetkellä yhteensä 15 kpl. Kohteet pyritään tarkastamaan vuosittain kiinnittäen erityistä huomiota jääviysongelmiin ja keskitetään näin ollen käytännössä valvontaeläinlääkärille.

8.3.4 Eläinsuojeluvalvojat

Kuntayhtymän alueella ei toimi tällä hetkellä aluehallintoviraston valtuuttamia eläinsuojeluvalvojia.

8.3.5 Eläinkuljetukset

Jos on aihetta epäillä, että eläintä kuljetetaan eläinkuljetussäädösten vastaisella tavalla, on poliisilla, kunnaneläinlääkärillä ja aluehallintovirastolla oikeus tarkastaa eläinkuljetus.

Porojen lastausta kuljetusrekkoihin valvotaan aina kun se on mahdollista ja aikataulut sen sallivat (kuljetusrekka erotusaidalla eläinlääkärin siellä vielä ollessa). AVI:n määräämät kuljetustar-

kastukset pyritään tekemään (alueen virkaeläinlääkärit toimivat myös AVI:n sivutoimisinä poronlihan tarkastuseläinlääkäreinä).

8.3.6 Teurastamot ja pienteurastamot

Sallassa ja Kemijärvellä on poroteurastamot, joissa voidaan teurastaa myös lampaita, vuohia ja loppuunteurastaa karhuja. Alueen virkaeläinlääkärit toimivat myös AVI:n sivutoimisinä poronlihan tarkastuseläinlääkäreinä.

8.4 Eläinten lääkitsemisen valvonta

Uusi laki eläinten lääkitsemisestä (387/2014; lääkitsemislaki) on astunut voimaan 1.12.2014. Sen nojalla annettavat asetukset ovat vielä osin valmisteltavana. Valtakunnallinen EHO päivittää lääkitsemislain osalta asetusten valmistuttua, ja kuntayhtymän valvontaohjelmaan tarvittavat muutokset tehdään seuraavassa päivityksessä.

Eläinten lääkitsemisessä, lääkkeiden käytössä, luovuttamisessa ja määräämisessä sekä lääkekirjanpidossa noudatetaan asianomaista lainsäädäntöä. Kunnaneläinlääkäriin lääkekirjanpito on aina ajantasainen, koska jokaisella on käytössään praktiikkaohjelmisto. Praktiikkaohjelmistosta tulostetaan lisäksi aina tilalle selvitys käytetyistä ja jätetyistä lääkkeistä sen lisäksi, että ne merkitään asianomaisen eläimen siemennys- ja terveystietoihin. Samoin muiden kuin hyötyeläinten osalta noudatetaan uutta lainsäädäntöä käytettyjen ja luovutettujen lääkkeiden osalta.

8.5 Täydentävien ehtojen valvonta

Kunnaneläinlääkärit ovat eläinlääkäriliiton tulkin mukaan asiakassuhteen vuoksi jäävejä tekemään maitohygieniatarkastuksia oman kuntansa alueella. Nämä hoidetaan vanhojen kuntarajojen yli siten, että Sallan ja Kemijärven virkaeläinlääkärit jakavat alueen tarkastettavat tilat keskenään. Päivystys ei tulkin mukaan aiheuta niin kiinteää asiakassuhdetta tilaan, että jääviyso ongelmia syntyisi. Tarkastuksia tekevät eläinlääkärit ohjeistetaan toimittamaan kopiot tarkastuskertomuksista aluehallintovirastoon viivytyksettä. Tilojen nykyinen tarkastuskierros on aloitettu vuonna 2015 ja saatetaan loppuun vuonna 2017. Kunnan on varmistettava, että aluehallintovirasto saa riittävän nopeasti riittävät tiedot niistä perustarkastuksista, joissa havaitaan mahdollisia aluehallintoviraston vastuulle kuuluvia täydentävien ehtojen indikaattorien laiminlyöntejä. Tarkastuksen tekijä on vastuussa tiedon toimittamisesta aluehallintovirastoon.

9 Eläinlääkäripalvelujen toimeenpano

9.1 Peruseläinlääkäripalvelu

Kunnan/ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen on järjestettävä arkipäivisin virka-aikana saatavilla oleva peruseläinlääkäripalvelu asukkaidensa pitämiä kotieläimiä varten sekä sellaisien yhteisöjen pitämiä kotieläimiä varten, joiden kotipaikka on sen alueella. Kaikkia kunnan alueella pidettäviä hyötyeläimiä varten kunnan on järjestettävä arkipäivisin virka-aikana eläinlääkäriin käynnin pitopaikassa mahdollistava peruseläinlääkäripalvelu. Eläinlääkintähuoltolain mukaan hyötyeläimiä ovat alkutuotannossa ja muussa elinkeinotoiminnassa sekä ihmisille tarpeellisissa työsuorituksissa käytettävät eläimet.

Hyötyeläimiä eivät lain perustelujen mukaan ole seura-, harrastus- tai kilpailutoiminnassa käytettävät eläimet. Eläinlääkintähuoltolain perusteluissa on hyötyeläimiksi luokiteltu myös matkailuelinkeinoon liittyvät rekikoirat.

Eläinlääkintähuoltolaki rajaa asiakaspiirin ulkopuolelle kiireettömän hoidon osalta esimerkiksi vapaa-ajan asuntojen omistajat, joiden virallinen kotikunta on muualla. Laki ei kuitenkaan estä tarjoamasta palveluja myös muille kuin oman kunnan asukkaille tai yhteisöille, jos resursseja on riittävästi eivätkä ulkopuolisille annetut palvelut heikennä oman kunnan asukkaiden palvelujen saatavuutta. Kunta voi halutessaan järjestää peruseläinlääkäripalveluja laajemmin, kuin mitä eläinlääkintähuoltolain vähimmäistaso edellyttää.

9.1.1 Sisältö

Peruseläinlääkäripalvelulla tarkoitetaan eläinlääkäripalvelua, joka annetaan eläinlääketieteelliseen yleistutkimukseen tai kliiniseen tutkimukseen perustuen tavanomaisissa vastaanottotiloissa tai eläinsuojissa.

9.1.1.1 Puhelinneuvonta

Puhelinneuvontaa annetaan kuntayhtymässä virka-aikaan klo 8–16 sekä kiireellisille että ei-kiireellisille tapauksille numeroissa: Pelkosenniemi-Savukoski 0400 392 136, Kemijärvi 0400 735 962/ 040 145 8940/ 040 842 7881(hoitaja) ja Salla 040 820 3093/ 040 847 8969. Neuvonta on pääsääntöisesti maksutonta.

9.1.1.2 Sairaanhoido

Sisältää kliinisesti sairaiden eläinten perustutkimuksen, hoitotarpeen arvioinnin ja hoidon tai lähettämisen jatkohoitoon. Yhteistoiminta-alueella suoritetaan käytännössä kaikki pehmyt-osakirurgiset leikkaukset sekä lemmikki- että hyötyeläimille. Leikkaus- ja muita potilaita otetaan tapauskohtaisesti myös oman alueen ulkopuolelta; tämä on tärkeää eläinlääkärin ammattitaidon ylläpitämiseksi ja hyödyttää viime kädessä myös oman kunnan asukkaiden saamaa palvelua sekä ylläpitää hyviä kollegasuhteita (yhteistyö ja avunanto).

Poroerotusaikaan päivystysalueella on ”herrasmiessopimus” akuuttien tapauksien ohjaamiseksi naapurikunnan eläinlääkärille, mikäli oma eläinlääkäri on erotustöiden/huonojen puhelimen kuuluvuusalueiden vuoksi estynyt.

Eryteisesti pieneläinten leikkauksissa tulisi vastaanotolla olla käytettävissä avustavaa henkilökuntaa. Tämä pyritään ottamaan huomioon jatkossa tehtäessä varauksia tuleviin toimintasuunnitelmiin.

9.1.1.3 Terveydenhoito

Eri kotieläimille suoritettavat terveystarkastukset sekä ennaltaehkäisevät hoidot kuuluvat peruseläinlääkäripalveluun. Lemmikkieläinten keinosiemennystoiminta ei sisälly lakisääteiseen peruseläinlääkäripalveluun.

9.1.1.4 Eläinten lopetus

Kotieläinten ja eläinlääkärin vastaanotolle tuotujen luonnonvaraisten eläinten lopetus eläinsuojelullisista syistä sekä kotieläinten lopetus sairauden perusteella tai omistajan pyynnöstä kuuluu peruseläinlääkäripalveluun. Luonnonvaraisten eläinten lopettamisesta syntyneet kulut kunta voi laskuttaa aluehallintovirastolta eläinlääkintähuollon määrärahasta.

9.1.1.5 Todistukset

Kotieläinten terveydentilan toteaminen ja todistaminen kliinisen yleistutkimuksen perusteella sisältyy peruseläinlääkäripalveluun.

9.2 Tuotantoeläinten terveydenhuolto

Kunnan on peruseläinlääkäripalveluun kuuluvana järjestettävä terveydenhuollon palvelut kotieläimille, joita varten on olemassa valtakunnallinen terveydenhuoltojärjestelmä ja asianmukainen toteutumisen seurantajärjestelmä. Käytännössä ainoa tällainen yhteistoiminta-alueita koskeva ohjelma on nautatilojen Naseva.

Alueen tiloista kuuluu terveydenhuoltojärjestelmään 22 kpl. Palvelua on pyritty markkinoimaan aktiivisesti. Toiveissa olisi saada yhteistoiminta-alueelle terveydenhuoltoon erikoistunut kollega.

9.3 Kiireellinen eläinlääkäriapu

Kunnan on järjestettävä kiireellistä eläinlääkäriapua kaikkia alueellaan vakinaisesti tai tilapäisesti olevia kotieläimiä varten kaikkina vuorokauden aikoina. Virka-aikaan klo 8–16 kiireellisestä avusta vastaavat kunnaneläinlääkärit: Pelkosenniemi-Savukoskella puh. 0400 392 136, Kemijärvellä puh. 0400 735 962/ 040 145 8940 ja Sallassa 040 820 3093/040 847 8969.

Virka-ajan ulkopuolella päivystysalueeseen kuuluvat yhteistoiminta-alueen kunnat ja päivystävän eläinlääkärin tavoittaa keskitetysti numerosta 0600 19 699 (1,19 eur/min + pvm). Päivystysrenkaassa on viisi päivystäjää.

Alue on harvaan asuttu, eikä alueella pienen eläintiheyden vuoksi ole tarvetta eriyttää pien- ja suurelänpäivystystä.

9.4 Saatavuus- ja laatutavoitteet

Eläinlääkäripalvelu toimii pääsääntöisesti ajanvarauksella. Asiakkaalta otetaan aina aikaa varatessa puhelinnumero siltä varalta, että aikataulua joudutaan akuuttien tapauksien vuoksi muuttamaan. Kiireetön apu pystytään tarjoamaan kuntayhtymässä aina alle kolmen viikon sisään yhteydenotosta.

Ajanvarauksen keskittäminen yhteistoiminta-alueella yhteen paikkaan sekä eläinlääkäreiden keskinäinen työnjako on käytännössä pitkien välimatkojen vuoksi erittäin vaikea toteuttaa eikä kovin suurta synergiaetua synny.

Peruseläinlääkäripalvelun ja kiireellisen eläinlääkäriavun tulee olla saatavilla palvelujen käyttäjän kannalta kohtuullisessa ajassa ja kohtuullisella etäisyydellä maantieteelliset olosuhteet huomioon ottaen. Nykyistä päivystysaluetta voidaan pitää kohtuullisena ottaen huomioon ihmisten vastaavat matkat lähimpään päivystävään lääkäriin. Laki sallii maksimietäisyyksien poikkeamat Lapissa.

Kunta subventoi sairaskäyntien ja terveydenhuoltokäyntien matkoista johtuvia kustannuksia eläinlääkintähuoltolain 22 §:n mukaisesti. Kuntalaisten yhdenvertaisuus lakisääteisten peruspalvelujen käyttäjinä sekä eläinsuojelulliset syyt puoltavat subventioita.

Palautteen käsittelystä vastaa ympäristöterveysjohtaja. Palautteen johdosta aiheutuvat toimenpiteet harkitaan tapauskohtaisesti.

9.5 Toimitilat

Pelkosenniemi-Savukoski:

Kuntayhtymällä on uudet (käyttöön otettu syyskuussa 2011) eläinlääkärin vastaanottotilat osoitteessa Uittotie 2, 98800 Savukoski. Eläinlääkäri pitää myös säännöllisesti sivuvastaanottoa Pelkosenniemen terveyskeskuksessa (pesulapäätty) Sodankyläntie 202 A, 98500 Pelkosenniemi.

Salla:

Kunnaneläinlääkäreiden uudet vastaanottotilat (käyttöön otettu 2014) ovat osoitteessa Kinttanpolku 4, 98900 Salla.

Kemijärvi:

Kaupungineläinlääkäreiden vastaanotto on osoitteessa Kallaantie 28, 98440 Kallaanvaara.

Kaikilla kolmella vastaanotolla on asianmukainen varustus lääkkeiden säilytykseen sekä huumausaineille lisäksi lukollinen kaappi. Vastaanottotiloissa on odotustila ja asiakas-WC, toimistotila, riittävä toimenpide/leikkaustila sekä asianmukaiset välinehuoltotilat (leikkausinstrumenttien ja suurten praktiikkavarusteiden pesutilat erilliset). Savukosken ja Kemijärven vastaanotoilla ei enää ole lämmintä autotallia. Sallassa autotalli on terveyskeskuksen ambulanssitalli.

Kaikilla vastaanotoilla on sosiaali- ja peseytymistilat (suihkullinen oma WC). Savukoskella on lisäksi lepohuone, johon voi tarvittaessa majoittaa myös päivystäjän ja viransijaisen (minikeittiö).

Tällä hetkellä tiloissa käy Savukoskella siivoaja 2 kertaa viikossa sekä tarvittaessa, Sallassa kerran viikossa ja Kemijärvellä arkisin päivittäin. Kunnan tulisi huolehtia toimitilojen päivittäisestä siivouksesta ja kunnossapidosta sekä jätehuollosta, johon tulee sisältyä vanhentuneiden lääkkeiden sekä käytettyjen neulojen ja ruiskujen ym. hävittäminen. Käytännössä tämä hoituu kuntayhtymän kiinteistöhuollon ja terveyskeskuksen kautta.

9.6 Välineresurssit

Suurelänpraktiikassa on käytössä mm. ultraäänilaitte rektaalianturilla jokaisessa kunnassa, fetotomi sekä pulttipistooli. Kunnaneläinlääkäreillä on sekä omia että työnantajan välineitä: hammasvälineet ja kaikki normaalit synnytysapuun sekä peruseläinlääkäripalveluun ja kiireellisen eläinlääkäriavun edellyttämään kirurgiaan tarvittavat instrumentit.

Eläinlääkäreillä on käytössään sekä omia että työnantajan hankkimia suojavaatteita ja suojajalkineita. Vastaanotoilta löytyy erityisvarustus tarttuvien eläintautien ja zoonoosien varalta (kerkakäyttöiset suojahaalarit, kenkäsuojat ja maskit).

Pieneläinpraktiikassa vastaanotoilla on varusteita vaihtelevasti, mutta pääsääntöisesti vastaanotot ovat alueella hyvin varustellut. Pelkosenniemen terveyskeskuksessa on aikaisemmin otettu pieneläimistä röntgenkuvia, mutta henkilöstövaihdoiksi myötä käytännöstä on toistaiseksi luovuttu. Kuntayhtymä laskuttaa kuvauksesta eläinten omistajaa 30 eur/kuvauksella sekä erikseen kuvien polttamisesta cd-levylle asiakkaan tätä pyytäessä.

Vastaanotoilla on riittävä laboratoriovarustus: mikroskooppi, sentrifugi, lämpökaappi ja Savukoskella lisäksi vanha Reflotron-verinäyteanalyyttori sekä verensokerimittari ja virtsastixit. Kunnaneläinlääkärit viljelevät itse lypsylehmien ja lampaiden maitonäytteet utaretulehduksen diagnosoimiseksi ilman viiveitä (Mastix). Työnantaja tilaa viljelylevyt ja laskuttaa ne hyötyeläimen omistajalta. Virtsan sakka värjätään ja tutkitaan vastaanotolla tarvittaessa, samoin korvaeritteet. Pienen verenkuvan saa tutkittua virka-aikaan terveyskeskuksen laboratorioissa. Päivystysaikaan veren valkosolut on mahdollista tutkia käsin (Bürkerin kammio ja värjäysliuos). Tarvittaessa näytteitä lähetetään eteenpäin tutkittavaksi mm. Movetiin, Vetlabiin, Eviraan, Lihateollisuuden tutkimuskeskukseen ja Laboklinille sekä Berner Oy:lle (allergiatestit).

Toimistoissa on ajanmukaiset ATK-laitteet, tietoliikenne- ja puhelinyhteydet. Potilaskortisto on ATK-pohjainen.

Instrumenttien pesua ja desinfiointia varten on vastaanotoilla vaihtelevasti astianpesukone, ultraäänipesuri ja kuumailmauuni/autoklaavi. Likaisen puolen välinehuollosta löytyy iso pesuallas, jossa voi tarvittaessa pestä myös potilaan, ja pesukone. Kunnaneläinlääkäri huolehtii pääsääntöisesti instrumenttien ja vaatteiden pesusta ja desinfioinnista itse, Kemijärvellä avustaa pieneläinhoitaja ja Savukoskella laitoshuoltaja sekä avustaja.

9.7 Ostopalvelut

Ei ole hankittu toistaiseksi, eikä ole näköpiirissä tarvetta.

9.8 Perustason ylittävät palvelut

9.8.1 Erikoiseläinlääkäripalvelut

Eläinlääkintähuoltolaki ei velvoita hankkimaan erikoiseläinlääkäritason palveluita, mutta alueen elinkeinorakenne on joka tapauksessa syytä huomioida yhteistoiminta-alueen eläinlääkäreiden keskinäisessä työnjaossa sekä jatko- ja täydennyskoulutuksessa.

9.8.2 Remissiomahdollisuudet

Käytännössä Yliopistollinen eläinsairaala ja hevosklinikat ovat maantieteellisistä syistä lähes tavoittamattomissa. Jatkohoitoa tarvitsevat potilaat (lähinnä luukirurgiaa vaativat pieneläimet) lähetetään pääsääntöisesti Rovaniemelle tai Ouluun yksityisille eläinlääkäreille. Yhteistyö yo.

pieneläinlääkärien kanssa on hyvää ja osa on ollut privaattinumeroistaan tavoitettavissa myös vastaanottoaikojensa ulkopuolella. Hevosklinikoista lähimmät ovat Rovaniemellä ja Oulussa.

9.8.3 Laboratoriopalvelut

Viitataan kohtaan 9.6 Välineresurssit.

Näytteet lähetetään Eviraan Postin ja Matkahuollon ohjeiden mukaan. Tartuntavaarallisen materiaalin lähettämiseen löytyy ohjeet kansioista ”Toimintaohjeet eläinlääkäreille helposti leviävien eläintautien varalta” kohta A7. Kansiota säilytetään kunnaneläinlääkärien vastaanotolla arkistokaapissa.

Lisäksi ei-hyötyeläinnäytteitä lähetetään yksityisiin laboratorioihin ao. eläinlääkäriin harkinnan mukaan.

10 Suunnitelmien arviointi ja toteutumisen valvonta

Kuntien tulee arvioida suunnitelmansa toteutumista aina toimintavuoden päätyttyä ja raportoida siitä aluehallintovirastolle. Hyväksytty raportti lähetetään viraston laatiman aikataulun mukaan.

11 Laatu

Kuntayhtymän johtoryhmä ja tarvittaessa ympäristöterveyslautakunta käsittelee eläinlääkintähuoltoa mahdollisesti koskevat asiakasvalitukset ja korvauspyynnöt. Kuntayhtymällä ei ole erillistä vastuuvakuutusta. Asia tulisi huomioida vakuutuksia kilpailutettaessa. Kunnaneläinlääkäriin/johtoryhmän harkinnan mukaan pyydetään tarvittaessa lausunto Eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnalta.

Kuntayhtymä pyrkii kehittämään eläinlääkintähuollon toimintaansa asiakaspalautteen, mahdollisten valitusten ja mahdollisten aluehallintoviraston tarkastusten ja auditointien perusteella.

12 Seuranta ja raportointi

12.1 Annettujen määräysten ja kieltojen noudattamisen valvonta

Annettujen määräyksien ja kieltojen noudattamista valvotaan aktiivisesti siten, että mahdolliset korjaavat toimenpiteet saatetaan loppuun.

12.2 VASU-raportointi

VASU-raportoinnissa noudatetaan Eviran laatimaa ”Ohje kunnalle elintarvikevalvonnan sekä eläinten terveys- ja hyvinvointivalvonnan raportoimiseksi aluehallintovirastoon” (Eviran toimintaohje 11009). Päävastuu raportin tekemisessä on kuntayhtymässä johtavalla terveystarkastajalla, ympäristöterveysjohtaja tarkastaa johtavan terveystarkastajan täyttämän raportin.

12.3 Muut viranomaisten pyytämät raportit ja tilastot

Muut viranomaisten pyytämät raportit ja tilastot pyritään lähettämään ao. viranomaisille määräaikojen puitteissa. Näitä ovat mm. eläinsuojelutarkastuskertomukset/päätökset, terveysvalvontaohjelmien käynnit, tautiepäilyt, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan työt, joista kunta laskuttaa valtiota, muut viranomaisten pyytämät vuosiyhteenvedot (hautausilmoitukset, maitohygieniatarkastukset), terveysvalvontaohjelmien liittymisasiakirjat ja vastustettavien eläintautien hallinnassa tehdyt toimenpiteet.

Erityisesti poroerotusaikaan, ja muutenkin kiireisessä akuuttipraktiikassa määräaikoihin pääsy voi huomattavasti vaikeutua. Esim. välinehuolto/avustaja/siivousresurssin lisääminen voisi auttaa asiaa, jolloin kunnaneläinlääkärille jäisi enemmän aikaa hallinnon pyörittämiseen.

12.4 Eläintaudeista ilmoittaminen

Ks. kohta 8.2.2

12.5 Eläinlääkäripalvelujen käytön tilastointi

Tilastoa pidetään kuntayhtymässä rutiininomaisesti ja se liitetään vuosittain kuntayhtymän toteutumaraporttiin. Tilasto on liitettävä eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelman toteutumisen arviointiin ja toimitettava vuosittain aluehallintovirastolle.